

«Животоки», «Весілля в Авлабарі» та «Грішниця». Прем'єри «Берегині»

Вікторія Котенок

Олександр Бригінець і Людмила Болтівець у виставі
«Весілля в Авлабарі» за п'єсою Авксентія Цагарелі «Ханума».
Режисер Михайло Фіщенко. Київський театр «Берегиня».

Тривалий час Київський театр українського фольклору «Берегиня» сприймався на національній театральній мапі як концертна організація. Утім, за два останніх роки (після зміни керівництва) про його роботу та успіхи заговорили як театральні критики, журналісти, так і звичайні глядачі, що стали регулярно приходити на вистави театру. Новій директорці – художньому керівникові Льїні Генсіцькій-Семенцовій вдалося згуртувати колектив, налаштувати його на плідну працю. Тож, окрім концертної діяльності, колектив регулярно почав показувати вистави, і за два роки репертуар поповнився десятьма прем'єрами. З виставами колектив побував на багатьох театральних фестивалях, здобув відзнаки і нагороди, став лауреатом «Київської пекторалі» (Тетяна Авраменко – за «найкращий режисерський дебют» у виставі «Тіні забутих предків») і номінувався на Всеукраїнську літературно-мистецьку премію ім. Михайла Коцюбинського. Засновника театру Миколу Буравського нагородили орденом Ярослава Мудрого V ступеня, а деякі члени колективу отримали премію Київського міського голови та стипендії Президента України. Окрім того, оновлено світлову та звукову апаратури, колектив дістав грант від Українського культурного фонду (на постановку двох вистав та запровадження онлайн-показів) і громадський бюджет, за кошти якого цього року в «Берегині» придбають нові крісла. Цієї зими, попри постійні карантинні обмеження, театр зміг поповнити свій репертуар аж трьома прем'єрами. Це етношоу «Животоки», музична комедія «Весілля в Авлабарі» за п'єсою Авксентія Цагарелі «Ханума» і драматична елегія «Грішниця» за мотивами драматичної поеми Лесі Українки (до 150-річчя від дня народження поетеси). Кожна з них по-своєму особлива, не схожа на іншу. Ці вистави

свідчать про сміливість колективу в пошуках нових горизонтів і про правильно обраний вектор роботи (музично-драматичного театального закладу), творче зростання. Створення «Животоків» було давньою мрією Миколи Буравського, який упродовж усього життя їздив у різні куточки країни, збираючи рідкісні стародавні пісні. Саме цей матеріал, оброблений Миколою Олександровичем, і став основою вистави режисерки Тетяни Авраменко, яка через музику, пісні та традиції показує річний календарно-обрядовий цикл українців (від Стрітення до різдвяних свят). Усі пісні актори (задіяно всіх вокалістів «Берегині») виконують *a cappella*, а музику виконують за допомогою різних музичних (відомих і старовинних) інструментів, а також звуків, які видобувають через знаряддя праці (серпи, ложки, миски з пшоном, дошки для прання білизни, мотузки, палиці, граблі, гільзи від патронів тощо). Все це супроводжується ритуальними танцями, хороводами, жартівливими пластичними етюдами. Костюми стилізовані під народні. Важливим елементом декорації є велике горизонтально розміщене дерев'яне коло, яке крутиться вручну за допомогою невеликих коліщаток (символізує сонце, яке має божественну, життєдайну енергію; безперервність буття і вічність). Усі елементи вистави надають дійству сакральності та містичності, допомагають відтворити долю українців у проекції історії народу. «Животоки» дарують глядачам непідробне відчуття приналежності до однієї держави, однієї нації – неповторної, самобутньої, незалежної. Не дарма підзаголовком до назви творці обрали хештег #твій_генетичний_код. Два роки тому нова керівниця «Берегині» поставила за мету переконати труп, яка складається в основному з вокалістів і танцюристів, що в них є здібності до гри у драма-

Сцена з вистави «Грішниця» за творами Лесі Українки.
Режисер Тетяна Авраменко. Київський театр «Берегиня».

тичних виставах. Багато хто з колективу не вірив у це. Актори боялися експериментів і змін у роботі театру. Нині ситуація кардинально змінилася, у трупі з'явився неабиякий інтерес до творчих відкриттів, актори самі вносять пропозиції. Завдяки репетиціям із драматичними режисерами, сценічним тренажам від запрошених професіоналів колектив підвищив рівень акторської майстерності. Свідченням цьому є вистава «Весілля в Авлабарі»: кожен із виконавців у буквальному сенсі «купається» у своїй ролі, дістаючи неабияке задоволення від гри і даруючи позитивний енергетичний заряд публіці.

П'єса Авксентія Цагарелі «Ханума» здобула визнання завдяки легкому комедійному жанру, закрученому любовному сюжету, яскраво виписаним персонажам, грузинському колориту, а також написаній до неї музиці Гії Канчелі. Тому вона популярна, чи не кожен музично-драматичний театр має її у своєму репертуарі. Нині вона йде в Київському театрі оперети, Театрі ім. Лесі Українки у Кам'янському, Хмельницькому театрі ім. Михайла Старицького, Полтавському театрі ім. Миколи Гоголя, Львівському театрі ім. Марії Заньковецької та ін.

У «Берегині» «Весілля в Авлабарі» ставив режисер Михайло Фіщенко (запрошений із Закарпатського музично-драматичного театру ім. братів Шереміїв), художник – Світлана Заїкіна, балетмейстер – Світлана Дядюн. Постановча група відмовилася від звичної музики Гії Канчелі і замінила її на грузинський фольклор. Оскільки сцена невелика, а персонажів багато, та ще й за сюжетом постійно змінюється місце дії (будинок князя, дім купця, ринок, лазня тощо), то художниця вдалася до мінімалізму у сценографії, натомість на перший план вивела костюми. Одяг героїв – яскравих кольорів, легкого крою, стилізований до грузинського народного – допоміг виконавцям у створенні виразних характерів. Серед них майстриня своєї справи, красуня з перчинкою в характері сваха Ханума (Антоніна Бригінець), її конкурентка, молода вертихвістка Кабат (Людмила Болтівець), манірний і самозакоханий князь Пантіашвілі (Олександр Бригінець), його племінник, до-

брий і щирий Коте (Роман Скорик), сердобольна князева сестра Текле (Катерина Березницька), вірний слуга, який знає ціну своїй роботі (Павло Ласкавчук), багатий купець, фактурний чоловік Микич Котрянц (Анатолій Пахомов), його донька-красуня – сама ніжність і доброта – Сона (Вікторія Толкачова), потішна старенька мати Микича Ануш (Анастасія Потурнак).

Та найбільшу увагу публіки привертає Олексій Черняк у ролі прикажчика Микича Акого. Свій невисокий зріст герой компенсує розумом, працьовитістю, відданістю хазяїну. В нього чималий багаж приказок і примовок на всі випадки життя, чудове почуття гумору, за характером він щирий, запальний. Спостерігаючи за муками шлюбних чоловіків, він твердо вирішив залишитися в парубках. І навіть не помітив, як його зачарувала найспритніша сваха в місті Ханума. Очевидно саме на таку «пташку» він і чекав усе життя, тож йому, нарешті, теж захотілося звити спільне з жінкою «гніздо».

Сюжет, емоційна гра акторів, костюми, експансивні грузинські танці й пісні у сукупності з режисерською роботою дали в результаті якісну виставу, яка буде популярною в публіці.

Третя прем'єра «Берегині» вийшла на кін у жанрі грецької трагедії. Режисерка Тетяна Авраменко поєднала коротку драматичну поему «Грішниця» і вірші Лесі Українки з українськими фольклорними піснями, які виконує античний хор (музичне оформлення Марини Корогоди). При перегляді виникають алюзії із софоклівською Антігоною, яка не послухалася закону царя і вирішила поховати тіло вбитого брата, через що її засуджено до страти. У «Грішниці» головною героїнею є теж молода дівчина – Хвора (Катерина Бондар), яка вирішила пожертвувати своїм життям заради побратимів. Спостерігаючи за несправедливістю і жорстокістю під час війни, вона розчарувалася в моральних та етичних законах, зневірилася в любові до людей і вирішила йти воювати. Підірвавши будівлю ворога, дівчина думала таким чином принести користь своєму народу. Та її спроба була невдалою: вороги неушкоджені, сама поранена і лежить у монастирі, а після одужання на неї чекає суд. Тож Хвора розуміє, що жодної користі нікому не принесла і гине задарма. Героїні протистоять Черниця (Ірина Гайворонська), яка намагається змінити світогляд і недобрі наміри дівчини.

Вистава «Грішниця» – про боротьбу гранично протилежних поглядів, пошук життєвих істин, людського призначення на землі. Драма в поєднанні з українськими піснями, античними костюмами, гримом на обличчі у вигляді хрестів, ритуальними танцями має тужливо-медитативну форму та спонукає до філософських роздумів. Головні ролі виконують танцівниці «Берегині», які хоч і ще не дуже впевнені в діалогах, утім, приваблюють своєю відвертістю.

У найближчих планах «Берегині» – «Народний Малахій» та «Хулій Хурина» Миколи Куліша, «Рекреації» Юрія Андруховича та «Сон князя Святослава» Івана Франка. Тож будемо спостерігати за творчістю театру.